

2. Бердник Т. О. Основи художнього проектування костюма і ескізної графіки : Навчальний посібник / Бердник Т.О. - М.: Ростов н/Д: Фенікс, 2001. – 180 с.
3. Козлова Т.В. Костюм. Теорія художественного проектування : Учебник для ВУЗов / Т.В. Козлова – М.: МГТУ им. А. Н. Косыгина, 2005. – 380 с.
4. Медведева Т.В. Художественное конструирование одежды : Учебное пособие / Т.В. Медведева. –М. :ФОРУМ: ИНФРА-М, 2003. – 480 с.
5. Ніколаєва Т.В. Тектоніка формоутворення костюма: Навчальний посібник / Т.В. Ніколаєва. – К.: Арістей, 2005. – 224 с.
6. Патлашенко О.А. Матеріалознавство швейного виробництва: Навчальний посібник / О.А. Патлашенко. – К.: Арістей, 2007. – 288 с.
7. Рачинская Е.И., Сидоренко В.И. Моделирование и художественное оформление одежды / Е.И. Рачинская. - Ростов-на-Дону: Изд. «Феникс», 2002. – 564 с.
8. Розробка колекцій одягу: навчальний посібник / [А.М. Малінська, К.Л. Пашкевич, М.Р.Смирнова, О.В. Колосніченко]. – К. : ПП НВЦ «Профі», 2014. – 140 с.

УДК378.22:377:[745/749]

*Андрій Цина
(Полтава, Україна)*

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДИЗАЙН-ОСВІТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Сучасна філософія освіти, оновлена Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року вимагають обґрунтованого та послідовного запровадження передових науково-педагогічних технологій. Педагогічні технології дизайн-освіти майбутніх учителів ми розглядаємо відповідно до оволодіння ними нормативними вимогами освітнього простору педагогічного ВНЗ, самостійною освітньо-професійною діяльністю, притаманними для цього простору особистісно-професійними якостями.

Дослідження Б. Ананьєвим сензитивності середнього студентського віку для успішного руху до вершин професійної зрілості засвідчили значущість саме віку (18-20 років) для інтелектуального розвитку майбутнього спеціаліста за показником вищого вияву інтелектуальної

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика»*

активності людини у вигляді оптимуму розвитку в цьому віці такої інтелектуальної функції як динамічний розвиток естетичних почуттів [2].

Головним завданням учителя С. Русова вважала виховання високоосвіченої, високоморальної, фізично й естетично розвиненої, працелюбної та гуманної людини з національним характером і громадянським світоглядом [5].

Дизайн-освіта визначається системою ідей, побудов і принципів, які пояснюють організоване певним чином становлення особистості майбутнього вчителя, а також прогнозують у часі певні його особистісні зміни. Така система пояснюючих і прогнозуючих взаємозв'язаних ідей, побудов і принципів розглядається нами як теоретична концепція. Наявні теорії є розумовоспоглядальними, оскільки вони створені людьми, що мають різні погляди на природу та становлення особистості. Пошуки абсолютно істинних концепцій є марними через суб'єктивність їхнього існування. Прийняття, обґрунтованість і довіра до наявних теоретичних концепцій дизайн-освіти визначаються відповідністю спостережень за практичним її здійсненням у ВНЗ тим поясненням і прогнозам освіти цього виду, які впливають із самих теоретичних концепцій. Тому для психолого-педагогічних наук продуктивнішим є розвиток теоретичних концепцій (уявних теоретичних побудов), які будуть практичними та корисними для розуміння та здійснення дизайн-освіти.

Однією з провідних характеристик наявних концепцій дизайн-освіти майбутніх учителів є структурні концепції розвитку зрілості, які розглядають питання складових успішної професійної підготовки.

Спільна концептуальна основа різних підходів до дизайн-освіти майбутнього вчителя дає змогу уявити основний зміст наявних концептуальних теорій на підставі пояснення кожної з них.

Закон України «Про освіту» визначає одним із основних принципів освіти гнучкість і прогностичність системи освіти. Пояснення та

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика»*

прогнозування дизайн-освіти визначається наявними структурними концепціями розвитку зрілості особистості, розробленими світовою персонологією у гуманістичному напрямі теорії особистості А. Маслоу [10], соціально-психологічній теоретичній концепції розвитку особистості А. Петровського [12] й ін.

Гуманістичний напрям у теорії особистості А. Маслоу визначає виявами зрілості людини приналежність і любов, ніжні взаємовідносини між людьми, які ґрунтуються на взаємній повазі, пошані та довірі [13, с. 492]. Набуття зрілою особистістю досвіду поваги та визнання зумовлює досягнення максимального рівня задоволення цих потреб, що дозволяє особистості рухатися до найвищого рівня мотивації – до потреб самоактуалізації як бажання людини стати такою, якою вона може стати [3, с. 111]. Задоволення потреб самоактуалізації всіх людей є можливим лише за сприятливих суспільних умов, коли людина відчуває себе захищеною, у небезпеці та може наважитися на особистісне зростання, ризикуючи, долаючи страх помилитися та відмовляючись від старих звичок [9].

Виходячи з прагнення кожної людини до своєрідної реалізації свого внутрішнього потенціалу, самоактуалізація особистості визначається свідомістю вибору власного напрямку самовдосконалення у здійсненні прагнення стати тим, ким людина здатна стати [13, с. 514]. Своєрідність реалізації людиною свого внутрішнього потенціалу зумовлюється індивідуальним шляхом самовдосконалення та характеризується А. Маслоу такими особистісними виявами самоактуалізації:

- оптимізм і нестандартність у сприйнятті дійсності та буденного життя як хвилюючих і захоплюючих подій, що спричинене багатством суб'єктивного досвіду особистості;
- розрізнення засобів і цілей характеризує самоактуалізуючих особистостей визначеністю норм поведінки, одержанням задоволення не тільки від досягнення мети, а й від самого процесу діяльності.

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика»*

Сучасна соціально-психологічна теоретична концепція А. Петровського обґрунтовує процесу розвитку особистості індивіда в онтогенезі. Згідно із цією концепцією, детермінантою розвитку особистості виступає діяльнісно-опосередкований тип взаємовідносин, які складаються у людини із найреферентнішою (значущою для неї) на даний період спільнотою (спільнотами) [12].

Зміст і характер освітньо-професійної діяльності та спілкування суб'єктів професійної підготовки, які задаються освітньо-професійним простором ВНЗ, опосередковують взаємовідносини майбутніх учителів з іншими учасниками цієї підготовки. Із цього випливає висновок про те, що дизайн-освіта учасників освітнього процесу ВНЗ виступає чинником особистісно-професійного розвитку особистості майбутнього вчителя в освітньому просторі ВНЗ.

Розкриємо сучасні теоретичні концепції пояснення та прогнозування дизайн-освіти у ході професійної підготовки вчителя за допомогою гіпотетичних стабільних характеристик структурних концепцій обґрунтування трьох концептуальних областей: освітньо-професійної діяльності майбутніх учителів, структури їхньої особистості та власне професійної підготовки [14].

Види педагогічних технологій дизайн-освіти ми визначаємо за концептуальними засадами розвитку особистісної зрілості. Аналіз наявних концепцій розвитку зрілості особистості, із погляду їхньої результативності для науково-методологічного обґрунтування та прогнозування успішної дизайн-освіти майбутніх учителів, дає змогу згрупувати ряд педагогічних технологій дизайн освіти, цільові орієнтації яких визначаються цими концептуальними засадами. Наукове обґрунтування педагогічних технологій дизайн-освіти спирається на характерні ознаки розвитку особистісної зрілості.

Далі розкриємо цільові орієнтації та методичні основи педагогічних технологій дизайн-освіти, згрупованих за провідними ознаками зрілості особистості.

Формування нових особистісно-професійних якостей шляхом впливу освітньо-професійного простору на особистість (за соціально-психологічною теоретичній концепції розвитку особистості А. Петровського [12]). *Модель занурення у часі* як технологія тривалого вивчення однієї чи декількох навчальних дисциплін запропонована М. Щетиніним [15]. «Занурення» передбачає навчання однієї навчальної дисципліни від 2 до 9 днів, концентруючи на ній увагу студентів і чергуючи навчання із релаксаційними заняттями фізкультурою й естетичними дисциплінами. Різновидом моделі занурення є *евристичне проектне занурення* (А. Хуторський), спрямоване на створення евристичних освітніх ситуацій із продукування студентами особистих освітніх продуктів: ідей, гіпотез і проектів [16].

Формування визначеності норм поведінки одержанням задоволення не лише від досягнення мети, а іноді й від самого процесу діяльності (гуманістичний напрям в теорії особистості А. Маслоу). Створення, за *технологією педагогіки співробітництва*, умов, де професійна підготовка сприймається майбутніми вчителями як привабливе випробовування, забезпечується спільною освітньо-професійною діяльністю не лише у зоні досягнених ними можливостей, а й у зоні їхнього найближчого розвитку, сприяючи досягненню найвищих освітніх результатів [4; 8]. Залучення майбутніх учителів до процесу власної дизайн-освіти можна здійснювати, за індивідуальним підходом Ш. Амонашвілі, шляхом встановлення творчої та пізнавальної атмосфери, перетворюючи заняття у провідну форму колективного духовного життя, щоб сама форма навчального матеріалу викликала у майбутніх учителів пізнавальну естетику, спонукала до розкриття та спроби власних інтелектуальних сил [1].

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика»*

Оптимізм у сприйнятті дійсності на засадах багатства суб'єктивного особистісного досвіду (гуманістичний напрям у теорії особистості А. Маслоу). Здатність на свідомий та відповідальний вибір у різних освітньо-професійних ситуаціях проголошується *особистісно-орієнтованими технологіями* однією зі складових унікальної цілісної особистості майбутнього вчителя.

Визнання пріоритету загальнолюдських цінностей, спрямованість на збереження та виховання духовної культури виступає цільовою орієнтацією групи *технологій емоційно-образного виховання* Д. Кабалевського [6], В. Кірюшина [7] та Б. Неменського [11]. Цілеспрямована організація духовної освітньо-професійної діяльності майбутніх учителів і формування досвіду естетичних переживань є завданням на порядок складнішим, ніж організація практичної чи розумової діяльності студентів на заняттях.

Дизайн-освіта спрямована на формування у процесі сприйняття художніх образів суб'єктивного досвіду почуттів і переживань, які майбутні вчителі відкривають у собі, авторах художніх творів та інших людях. Освітній простір педагогічного ВНЗ є простором розвитку загальної культури, де мистецтво розглядається як досвід відносин зі зрілого сприйняття та розуміння прекрасного, створення художніх образів і передачі цього досвіду іншим.

Основою технології емоційно-образного виховання є розвиток можливостей правої півкулі головного мозку, яка є відповідальною за всю емоційну сферу особистості. Сприйняття художніх образів цією частиною мозку впливає на розвиток багатства суб'єктивних зорових і вербальних образів особистісного досвіду з опорою на наочно-образне мислення.

Розвиток духовної культури особистості здійснюється шляхом формування досвіду відносин зрілого сприйняття та розуміння прекрасного під час вивчення соціально-гуманітарних дисциплін та створення художніх

образів і передачі набутого досвіду іншим при вивченні дисциплін дизайн-освіти студентами творчих спеціальностей.

Широко варіативний характер реалізації технологій дизайн-освіти майбутніх учителів допускає використання низки методологічних підходів до зрілості особистості у відповідності до вимог педагогічних ситуацій. Кожна окрема педагогічна технологія, незважаючи на специфічну спрямованість на становлення певних компонентів дизайн-освіти, водночас впливає на розвиток інших її складників.

У відповідності до методологічних підходів до розвитку особистості згруповано сукупність педагогічних технологій дизайн-освіти майбутніх учителів. За провідними ознаками соціально-психологічної теоретичної концепції розвитку особистості визначено групу технологій формування нових особистісно-професійних якостей шляхом впливу освітньо-професійного простору на особистість: модель занурення у часі та евристичне проектне занурення.

За методологічними підходами до розвитку зрілості особистості були розкриті цільові орієнтації та методичні основи таких груп педагогічних технологій дизайн-освіти як формування визначеності норм поведінки, одержання задоволення не лише від досягнення мети, а й від самого процесу діяльності (технології педагогіки співробітництва), формування оптимізму у сприйнятті дійсності на засадах багатства суб'єктивного особистісного досвіду (особистісно-орієнтовані технології, технології емоційно-образного виховання).

Ефективність застосування обґрунтованих педагогічних технологій у розвиткові особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів визначається особистісними якостями, професіоналізмом викладацького складу педагогічного ВНЗ та володінням технікою суб'єкт-суб'єктної взаємодії з усіма учасниками освітньої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш.А. Основы гуманной педагогики [Текст] : собрание сочинений Ш.А. Амонашвили : в 20 кн. / [ред.-сост.: М.В. Богуславский] ; Междунар. центр гуманной педагогики. – М. : Амрита-Русь, 2013. – Кн. 6, ч. 1 : *Здравствуйте, Дети!* – 2013. – 315 с.
2. Ананьев Б. Г. Некоторые проблемы психологии взрослых / Б. Г. Ананьев. - М. : Знание, 1972. - 32 с.
3. Вахромов Е. Е. Психологические концепции развития человека: теория самоактуализации / Е. Е. Вахромов. – М. : Междунар. пед. акад., 2001. – 322 с.
4. Дьяченко В.К. Сотрудничество в обучении / В.К. Дьяченко. – М. : Просвещение, 1991. – 191 с.
5. Зайченко І. В. Історія педагогіки : [навчальний посібник для студентів вузів у 2-х кн.]. / І. В. Зайченко. – К. : Слово, 2010. - Кн. 2 : Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. – 2010. – 1032 с.
6. Кабалевский Д. Б. Сила искусства / Д.Б. Кабалевский. – М. : Молодая гвардия, 1984. – 142 с.
7. Кирюшин В. В. Музыкальные мифы / В.В. Кирюшин. – М. : Тритон, 1993. – 174 с.
8. Лысенкова С. Н. Педагогическое сотрудничество / С.Н. Лысенкова // *Инновационные движения в российском школьном образовании.* – М. : Парсифаль, 1997. – С. 383-386.
9. Маслоу А. Мотивация и личность / Абрахим Маслоу. // *Психология личности [под ред. Д.Я. Райгородского].* – Хрестоматия. – Самара : БАХРАХ-М, 1999. – Том I. – С. 319-416.
10. Маслоу А. Самоактуализация личности и образование / Пер. с англ. Г. А. Балла / Ин-т психологии АПН Украины. – К., 1994. – 52 с.
11. Неменский Б.М. Мудрость красоты : о проблемах эстетического воспитания / Б.М. Неменский. – М. : Просвещение, 1987. – 253 с.
12. Психология : [учебник для студ. высш. учеб. заведений] / А. Петровский, М. Ярошевский, А. Брушлинский. - 6-е изд., стер. - М. : «Академия», 2006. - 512 с.
13. Хьелл Л. Теории личности. / Хьелл Л., Зиглер Д. – СПб. : Питер, 2007. – 607с.
14. Цина В.І. Концептуальні підходи до формування особистісно-професійної зрілості майбутніх педагогів / В.І. Цина // *Педагогічні науки : зб. наук. праць.* – Вип. 60. – Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка. – 2014. – С. 96-101.
15. Щетинин М. П. *Объять необъятное : записки педагога* / М. П. Щетинин. – М. : Педагогика, 1986. – 176 с.
16. Эвристическое обучение. В 5 т. Т.1. Научные основы / Под ред. А. В. Хуторского. - М. : ЦДО «Эйдос», 2011. – 320 с. (Серия «Инновации в обучении»).